

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Caput XXXV. Testimonium est argumentum inartificiale, quod non sua natura, sed assumpta artificialis alicujus argumenti vi arguit.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

Similiter disputantur quaestiones dubiæ argumen-
to tertio a Descriptione. *Ebrietas est fugienda. Quia est*
vitium arcana recludens, spes jubens esse raris, ad prælia tri-
dens inermes, &c. Gloria est amplectenda. Quia est solida
quædam res & expressa non adumbrata, & consentiens laus
honorum, incorrupta vox benejudicantium de excellenti vir-
tute. Historia studium est magnificandum. Est enim testis
temporum, lux veritatis, &c.

[Huc ergo pertinet Prosopographiæ personarum; To-
pographiæ locorum; Chorographiæ nationum; Geo-
graphiæ terrarum; Hydrographiæ, aquarum; Anemo-
graphiæ, ventorum; Dendrographiæ, arborum; Chro-
nographiæ, temporum, itemq; montium, plantarum, ani-
malium, &c. descriptiones: Similiter Poetarum & Oratorum
periphrases, hypotyposes, hypographæ, paraphrases,
typi, allusiones, adumbrationes, allegoriæ, plenæq; de-
scriptiones alia.] Descriptionis est hic generalis CANON.

Cui tribuitur vel adimitur descriptio eidem
etiam tribuitur vel adimitur descriptum: &
contra. ut, *Hortensius dicendo animos audien-*
tium & docet & delectat & permovet. Ergo est
optimus Orator. vicissim: Balbus non est opti-
mus Orator. Ergo duendo animos audientium
non & docet & delectat & permovet.

ELENCHUS

Descriptionis committitur, cum descriptio falsa
ridicula, sophistica, frivola, frigida, &c. ponitur pro
vera. ut, *Eloquentia est fucus impostoreus & inutilis orna-*
tus fori accersitus. Ergo est fugienda. Homo est animal gra-
dians, bipes, aëritum, quadricubitum, &c.

Hactenus de argumento Artificiali, ejusq; specie-
bus: superest Inartificiale quod est Testimonium.

CAPUT XXXV.

1. Testimonium est argumentum in-
P
arti-

artificiale, quod non sua natura, sed sumpta artificialis alicujus argumenti vi arguit.

Dicitur aliàs Autoritas: Ejus verò correctum Res testata sive Testatum.

[Inartificiale dicitur, quia quicquid arguendi factis & virtutis habet, id ipsum non ex se, sed ex alio aliquo argumento artificiali assumit. Vnde etiam assumptum externum sive extrinsecum appellatur, quia tota arguendi vis non est propria & insita, sed assumptiva & ipsam adscita, nimirum ex argumentis artificialibus. Quam ergo vim probandi & declarandi habent hæc, tam etiam habet illud, ut: Plato dixit tum demum beatissimum Respubl. in quibus homines sapientes regerent, aut qui regerent, omne studium in sapientia ponerent. Hoc testimonium Platonis argumentum inartificiale est, arguit enim non propria & insita vi, sed aliena, vi scilicet argumentorum artificialium desumptorum ex causis, adjunctis, effectis consensibus: quia non tantum sapientie studium sapientes efficiunt, ipsa etiam experientia idem sufficienter comprobavit. Verum hoc est, non quia Plato dixit, sed quia id quod ob certas rationes & demonstrationes veritati consentaneum est. Huc ergo spectant generales CANONES. I. Omne Testimonium argumentis scientificis & demonstratione fultum firmum est, & tantam vim probandi habet, quantum ex demonstrativis defert: accessu sui evidentio rem veritatem reddit. II. Autoritas, si veris & certis rationibus ac demonstrationibus fulcitur, nulla est. Obiter hic observa, Inartificiale tantam ratione etiam esse Artificiale 1. ratione participantis. 2. quia ab artifice invenitur. 3. quia non minus artificiale illud investigandum requiritur quam ad argumentum artificiale. 4. quia in arte de eodem precipitur, pari ratione, quæ definitione imperfecta, syllogismis imperfectis, &c.]

2. Estq; duplex, Divinum & humanum.

[Non est hac per formas oppositas distributio, sed exemplorum tantum ex causis efficientibus distinctio. Quia ha natura sola de rebus testantur.]

3. Testimonium Divinum est, quod Deum auctorem habet.

4. Estq; vel immediatum, vel mediatum.

5. Immediatum est, quod nullo mediante Deum autorem habet (à Deo profertur) ut: *Vox patris de cælo clamat; Hic est filius meus dilectus, in quo complacuit mihi, hunc audite, Matth. 3.*

6. Mediatum est, quod mediantibus aliis Deum autorem habet. seu: ad quod perhibendum Deus aliorum ministerio usus est. ut, *Multis modis Deus olim loquens patribus, novissime nobis locutus est per filium, Hebr. 1. Paulus dicit nos justificari fide, non operibus, Rom. 3.*

[Mediatè à Deo instructi sunt vel angeli, vel homines: & hi vel generatim, ut est Ecclesia sanctorum: vel sigillatim Patriarcha, Prophetæ, Apostoli, Discipuli & sancti alii, quorum ministerio Deus in revelandâ & perficiendâ suâ voluntate usus est.]

Exempla inventionis.

Testimonium.	Res Testata.
Deus Pater. —————	Hic est filius meus dilectus, &c.
Christus. —————	Mortui resurgent.
Esaias. —————	Messias nascendus è virgine.
Moses. —————	Adulteros capite plectendos.
Moses. —————	Mundus in principio creatus est.

Hæc enunciantur è testimonio & testato axiomaticè

icè hoc modo: Ipse Deus cœlestis pater de cœlo clamavit. Hic est meus filius cœlestis, &c. Christus ipse testatur mortuos resurrecturos esse. Esaias vaticinatus est Messiam virgine nasciturum esse. Moses adulteros capite plectendos esse sancivit. Idem mundum in principio à Deo creatum asserit.

Eadem Syllogisticè disputantur argumento deducto à Testimonio divino Christus est filius Dei dilectus. Quia pater ipse eum filium suum de cœlo proclamavit. Mortui resurgent. Quia ipse Christus dixit. Mortui virgine nasci debent. Quia id Esaias vaticinatus est. Mundus ab æterno non est, sed in tempore factus. Quia Moses illud asserit.

[Huc referenda sunt omnia exempla, oracula, miracula & testimonia divina, quæ in sacra Scriptura Canonice proferuntur, quibus vel fidei dogmata comprobantur, vel Christiana Regula informantur. Logici his addunt Oracula Deastrorum gentilium, utpote, Apollinis, Iovis Dodonæ, responsa vatium, fatidicorum, divinatorum, aruspicum, quæ quidem Diabolica vaticinia eatenus, quatenus L. usum ostendunt, admitti possunt: non quod verè divina, sed quod ab Ethnicis pro divinis habita fuerint.] Testimonii Divini sunt hi CANONES.

I. Autoritas divina est infallibiliter & immutabiliter vera, & loco principii immota. Ergo sola Testimonia divina non fallunt. Ergo Quod Deus facit & testatur verum est necesse est.

[Est enim ipsa veritas: mentiri nescit, est immutabilis, omnipotens, omniscius, ideoque & summè authenticus: & Deo testanti simpliciter credendum, & mandanti absque basilide neobediendum. Hic enim valet, αὐτὸς ἔφαθ.]

II. Ab auctoritate vel testimonio divinis deducuntur argumenta affirmativè & negativè, ut, Christus dixit non moriturum quenquam, qui in peccatis credit. Ergo indubitato illud verum est. Sacra Scriptura

asserit Christum pro omnibus hominibus mortuum esse. Ergò verum est. Paulus dicit nos justificari fide. Ergò non justificamur operibus. Sacra Scriptura nusquam dicit Sanctos esse invocandos. Ergò invocandi non sumus.

III. Quicquid Sacra Scriptura Canonica testatur, id indubitata fide amplectendum & pro principio Theologico habendum.

Per scripturas enim Deus nobis loquitur: & testimonium hodie divinum nullum est præter scripturas Canonicas.

Itaq;

Quicquid è scripturis Canonicis non habet autoritatem, eadem facilitate rejicitur, qua asseritur.

[Ergò è libris non Canonicis sive Apocryphis nullum fidei dogma probari potest: multò minus ex oraculis Sibyllinis & similibus. Esi enim veri quid habent, non tamen idè valet, quia in illis libris proponitur, sed quia ex alio principio dependet. Ergò nec Evangelium Petri, Andrea, & aliorum scripta apocrypha, imò & Angelorum testimonia cum scripturâ Canonica pugnantia rejicienda. Si enim vel angelus è cælo aliud Evangelium predicaverit, Anathema sit, Gal. i. De Scriptura verò autoritate, perfectione, perspicuitate & interpretatione plura tradunt Theologi.]

IV. Autoritas Prophetarum, Apostolorum, aliorumque Doctorum Canonicorum per quos Spiritus S. locutus est, infallibilis & authentica est.

Auctoritas verò Synodorum & Doctorum Ecclesiæ certa est & infallibilis, quatenus cum norma Scripturæ Canonice consentit: Sin minus erronea, & rejicienda est. Non ergò X. C. Synodus Constantiensis decrevit communionem sub una specie. Ergò vera est. Hieronymus approbavit cælibatium. Ergò est licitus.

ELENCHUS

Testimonii divini committitur I. Cùm autot
divina falsa ponitur pro verâ. ut, *Cùm vel ex spectron
apparitionibus, vel Enthusiasticis somniantium visionib
vel incantatorum simulachris, falsa fidei dogmata probant
& explicantur.*

II. Cùm Testimonium impertinens, quod ni
ad rhombum facit, extra scopum adducitur. ut, *1. Cor. 3. dicitur, Vniuscujusq; opus probabit ignis. Inde
cluditur. Ergò erit ignis purgatorius.*

[Loquitur enim de igne tribulationis.]

III. Cùm Testimonium truncatè & mutilatè
tatur. Ita Diabolus citans illud Psal. 91. *Angelis suis man
davit de te, &c. omisit illas voces, In vltis tuis: qua nervo
argumenti Diabolici prorsus incidebant.*

IV. Cùm testimonium malitiosè corrumpitur
interpretando pervertitur: ut cùm quis ex verbis Chri
Marc. 9. *Si te manus aut pes offenderit, abscinde illa,
colligeret. E. Origenes rectè fecit, quòd se castravit propter
gnum coelorum.*

[Christus enim non de mutilando corpore, sed
primendis malis affectibus & mortificando veteri
damo illic concionatur.]

V. Cùm denique in genere contra Canones Testi
monii Divini peccatur.

Restat Testimonium Humanum.

CAPUT XXXVI.

1. Testimonium humanum est, quod
hominem autorem habet.
2. Est que vel commune (*publicum*)
vel proprium.
3. Commune est, quod plurium est
de que pluribus testatur.

Ad p